

Голові спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту
освіти» (вулиця Січових Стрільців, 52А,
м. Київ, 04053)
доктору педагогічних наук, професору
Тамарі СОРОЧАН

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента, заступника директора Центру
післядипломної освіти, доцента кафедри відкритих освітніх систем та
інформаційно-комунікаційних технологій ДЗВО «Університет менеджменту
освіти» Антошук Світлани Володимирівни
на дисертаційне дослідження Вовкодава Андрія Миколайовича
«Організаційно-методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів в
умовах змішаного навчання», поданого на здобуття наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Ступінь актуальності обраної теми

Тема дисертаційного дослідження А. М. Вовкодава «Організаційно-методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання» є актуальною та своєчасною.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю забезпечення безперервного професійного розвитку військових лікарів в умовах воєнного стану, коли традиційні форми підвищення кваліфікації потребують модернізації та адаптації до нових викликів. Особливого значення набувають питання організації освітнього процесу в умовах поєднання очного та дистанційного навчання, використання цифрових технологій, створення гнучкого освітнього середовища та забезпечення доступності якісної післядипломної підготовки для військових медиків незалежно від місця їх служби та виконання професійних обов'язків.

Актуальність теми також підтверджується необхідністю впровадження сучасних цифрових інструментів підтримки навчання, використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі та пошуку ефективних моделей організації післядипломної освіти в системі військово-медичної підготовки. Обрана тема відповідає сучасним тенденціям розвитку освіти дорослих, післядипломної освіти та цифрової трансформації освітнього середовища.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

До найбільш вагомих наукових результатів дисертаційного дослідження слід віднести:

— обґрунтування організаційно-методичних засад післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання;

- розроблення та теоретичне обґрунтування моделі післядипломної підготовки військових лікарів, яка поєднує організаційний, змістовий, технологічний та результативний компоненти освітнього процесу;
- визначення особливостей використання цифрової освітньої екосистеми для підтримки професійного розвитку військових лікарів;
- розроблення та впровадження педагогічної технології «SMARTКонспект» для структурування навчального контенту, підтримки самостійної роботи слухачів та алгоритмізації його опрацювання;
- експериментальну перевірку результативності запропонованої моделі післядипломної підготовки військових лікарів у змішаному форматі навчання.

Отримані результати мають теоретичне та практичне значення для розвитку післядипломної медичної освіти та системи професійного розвитку військових медичних фахівців.

Нові факти, одержані здобувачем

У процесі виконання дисертаційного дослідження здобувачем отримано нові наукові результати щодо організації післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання.

Науковий інтерес становлять результати аналізу особливостей освітніх потреб військових лікарів в умовах воєнного стану, визначення можливостей використання цифрових технологій для забезпечення безперервності професійного розвитку, а також встановлення позитивної динаміки показників навчальних досягнень, професійної взаємодії та окремих характеристик професійної підготовленості слухачів у процесі реалізації запропонованої моделі.

Заслужовують на увагу результати, пов'язані з використанням цифрових інструментів підтримки освітнього процесу, зокрема застосуванням SMARTКонспекту та організацією професійної комунікації в межах цифрового освітнього середовища.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються

Обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечуються належною теоретико-методологічною базою дослідження, використанням комплексу взаємодоповнювальних методів наукового пошуку, що відповідають меті та завданням роботи, аналізом значного масиву наукових джерел, а також проведенням експериментальної перевірки запропонованих положень.

Для аналізу отриманих результатів автором використано методи математичної статистики, зокрема критерій Стюдента, показник величини ефекту Cohen's d та коефіцієнт конкордації Kendall W, що дало можливість здійснити кількісне оцінювання динаміки окремих показників та рівня узгодженості експертних оцінок.

Основні положення дисертації пройшли апробацію під час науково-практичних конференцій, семінарів та в процесі впровадження результатів дослідження у практику діяльності закладів освіти.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що його результати доведені до рівня конкретних методичних і організаційних рішень, придатних для використання в системі післядипломної підготовки військових лікарів.

Практичну цінність мають розроблені автором модель післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання, алгоритм її реалізації, методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу, а також запропоновані підходи до використання цифрової освітньої екосистеми та засобів підтримки самостійної навчальної діяльності слухачів.

Важливим практичним результатом є впровадження в освітній процес засобу «SMARTКонспект», спрямованого на структурування навчального контенту та підтримку професійного навчання військових лікарів. Заслужує на увагу прагнення автора адаптувати сучасні цифрові технології та інструменти штучного інтелекту до потреб післядипломної медичної освіти в умовах воєнного стану.

Практичне значення роботи підтверджується впровадженням результатів дослідження в діяльність закладів освіти та використанням окремих розробок у процесі підготовки фахівців медичної галузі.

Отримані результати можуть бути використані у системі післядипломної освіти військових лікарів, під час розроблення програм підвищення кваліфікації, удосконалення цифрового освітнього середовища закладів освіти, а також для подальших наукових досліджень із проблем змішаного навчання та цифрової трансформації післядипломної освіти.

Повнота викладення результатів в опублікованих працях

Основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження достатньою мірою відображені в опублікованих працях автора.

Публікації охоплюють основні напрями проведеного дослідження, висвітлюють теоретичні засади, результати розроблення та впровадження авторської моделі, особливості використання цифрових технологій у післядипломній підготовці військових медиків, а також результати експериментальної перевірки.

Зміст опублікованих праць загалом відповідає темі дисертації та відображає основні результати, що виносяться на захист.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Під час рецензування дисертаційного дослідження ознак порушення академічної доброчесності не виявлено.

Дисертаційна робота містить належним чином оформлені посилання на використані джерела, результати інших дослідників коректно відокремлені від авторських напрацювань, а викладені в роботі наукові положення та висновки мають ознаки самостійно виконаного дослідження.

Водночас окремі технічні неточності в оформленні бібліографічного апарату та посилань потребують додаткового уточнення й редакційного доопрацювання, однак не дають підстав стверджувати про наявність порушень принципів академічної доброчесності.

Разом із позитивною оцінкою змісту, структури та результатів дисертаційного дослідження вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання дискусійного характеру.

1. У роботі недостатньо переконливо обґрунтовано причинно-наслідковий зв'язок між упровадженням запропонованої автором моделі післядипломної підготовки військових лікарів та позитивною динамікою окремих показників експериментальної перевірки. Експериментальне дослідження здійснювалося переважно за схемою порівняння результатів до та після впровадження авторської моделі без формування контрольної або зіставної групи. За таких умов складно однозначно визначити вплив саме запропонованої моделі на динаміку показників, оскільки професійний розвиток військових лікарів в умовах воєнного стану відбувається також під впливом інтенсивної клінічної практики, самоосвіти та інших зовнішніх чинників. Доцільним було б чіткіше окреслити методологічні обмеження обраного дослідницького дизайну та відповідні межі інтерпретації отриманих результатів. Водночас позитивно оцінюємо те, що автор сам визначає експериментальну перевірку моделі із залученням контрольних або зіставних груп як перспективний напрям подальших досліджень.

2. Певні запитання викликає використання самооцінювання слухачів як одного з інструментів оцінювання результативності впровадженої моделі. У підрозділі 3.3 автор зазначає застосування корекційного коефіцієнта -15% до показників суб'єктивної самооцінки з метою зниження впливу соціально бажаних відповідей. Водночас у роботі недостатньо розкрито методологічні та емпіричні підстави вибору саме такого значення коефіцієнта, а також не наведено переконливого обґрунтування його впливу на достовірність отриманих результатів. Сам автор зазначає, що цей коефіцієнт не є самостійним статистичним критерієм. У зв'язку з цим доцільно чіткіше визначити статус такого коригування та ширше представити результати, отримані за допомогою об'єктивних інструментів оцінювання професійної компетентності військових лікарів.

3. Аналіз положень наукової новизни дає підстави вважати, що окремі результати, заявлені як самостійні наукові здобутки, фактично є взаємопов'язаними складовими єдиної авторської концепції. Зокрема, модель післядипломної підготовки військових лікарів, алгоритм її реалізації, цифрова освітня екосистема

та SMARTКонспект у тексті дисертації представлені як взаємопов'язані компоненти однієї системи. У зв'язку з цим доцільним видається більш чітке розмежування власне основного наукового результату – обґрунтованих організаційно-методичних засад та авторської моделі – і засобів, механізмів та інструментів їх практичної реалізації.

4. Потребує додаткового обґрунтування науковий статус SMARTКонспекту, який у роботі позиціонується як педагогічна технологія AI-структуризації навчального контенту. Із представленого опису вбачається, що SMARTКонспект виконує функції дидактичної підтримки самостійної навчальної діяльності та структурування навчального матеріалу в межах авторської цифрової освітньої екосистеми. У зв'язку з цим доцільно чіткіше визначити його місце у структурі авторської моделі, функціональні ознаки та обґрунтувати критерії, за якими цей засіб віднесено саме до педагогічних технологій.

5. Певна методологічна неузгодженість простежується між предметом дослідження, який визначено як організаційно-методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів, та окремими положеннями наукової новизни. Зокрема, цифрова освітня екосистема, комунікаційний контур на базі Viber-каналу, AI-структуризація навчального контенту та алгоритмізація його опрацювання потребують додаткового пояснення щодо їх функціонального співвідношення з поняттям «організаційно-методичні засади». Доцільно чіткіше окреслити ієрархію та взаємозв'язок понять «організаційно-методичні засади», «модель», «алгоритм», «цифрова освітня екосистема» та «педагогічна технологія SMARTКонспект», що сприятиме методологічній цілісності дисертаційного дослідження.

6. Під час аналізу рукопису виявлено окремі структурні, редакційні та технічні недоліки, які потребують усунення перед поданням роботи до захисту. Серед них: помилки нумерації структурних елементів, окремі випадки неузгодженості оформлення тексту, технічні огріхи в англomовній анотації, поодинокі неточності в оформленні бібліографічних посилань і списку публікацій автора. Окремої уваги потребує інформація щодо публікацій: у вступі зазначено, що основні результати дослідження висвітлено у 9 наукових працях, з них 5 статей і 3 тези, що арифметично становить 8 праць. Крім того, у переліку публікацій № 6 та № 9 наведено одну й ту саму працю А. М. Вовкодава «Оптимізація тривалості навчального відео для максимального засвоєння та зацікавленості», що потребує перевірки та усунення дублювання. Зазначені недоліки не впливають на загальну наукову цінність дослідження, проте потребують додаткового технічного та редакційного опрацювання рукопису.

Висловлені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота А. М. Вовкодава є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить науково обґрунтовані

результати, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку післядипломної освіти військових лікарів. Основні положення, результати та висновки дисертації належним чином представлені в опублікованих працях автора та пройшли відповідну апробацію.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Вовкодава Андрія Миколайовича «Організаційно-методичні засади післядипломної підготовки військових лікарів в умовах змішаного навчання» відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за зазначеною спеціальністю.

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора Центру післядипломної освіти,
доцента кафедри відкритих освітніх систем та
інформаційно-комунікаційних технологій
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Світлана АНТОЩУК